

Filozófiatörténet I. (4. évf. 1. félév)

Vizsgakövetelmény:

Az írásbeli vizsga két részből áll.

Az első részben a hallgató a filozófia történetében való jártasságáról ad számot tesztszerű kérdések formájában. A lehetséges vizsgakérdéseket lásd alább. Ezeket a félév során önállóan kell kidolgozni.

A lehetséges vizsgakérdéseket az alábbi tankönyv alapján ajánlott kidolgozni:

Tonhaizer Tibor: *Filozófiatörténet*. Főiskolai jegyzet. Sola Scriptura Teológiai Főiskola, Budapest.

A vizsga második részében a hallgatónak az előadások alkalmával közösen feldolgozott szövegekre vonatkozó két esszékérdés közül kell egyet választania és kifejtenie, melynek során számot ad arról, mennyiben sikerült elsajátítania a filozófiai szövegek elemzésének készségét. A vizsga során a szöveg nem használható!

Lehetséges vizsgakérdések:

1. Mely periódusokat különíthetjük el az antik filozófia történetében? (3p) Medtől meddig tartottak az egyes periódusok? (3p) Mely filozófiai irányzatok sorolhatók az egyes szakaszokhoz? (6p)
2. Sorolja fel a milétoszi filozófusokat! Ki miben látta az arkhét? (6p)
3. Jellemezze röviden a püthagoreusok mint vallási közösség etikai elveit! Miért ezen elvek mentén szervezték közösségüket? (5p)
4. Sorolja fel az eleai iskolához tartozó filozófusokat! (3p)
5. Hogyan vélekedik Hérakleitosz és Parmenidész a változásról? (2p)
6. Értelmezze az alábbi hérakleitoszi mondatot: „A háború mindenek atyja és mindenek királya.” (3p)
7. Miben látja Empedoklész a világ mozgatóerejét? (2p)
8. Nevezze meg az atomelmélet két fő képviselőjét! (2p)
9. Jellemezze röviden Anaxagorasz nusz fogalmát! (5p)
10. Értelmezze röviden az alábbi mondatot: „Minden dolognak mértéke az ember, a létezőknek is, amint vannak, és a nemlétezőknek is, amint nincsenek.” Kitől származik? (4p)
11. Kik voltak a szofisták? (2p)
12. Jellemezze röviden a szókratészi bábáskodás módszerét! (4p)
13. Ismertesse néhány mondatban Szókratész tanítását a test és a lélek kapcsolatáról! (2p)
14. Sorolja fel a platóni négy fő erényt! (4p)
15. Jellemezze röviden a Platón által elképzelt ideális államot! (6p)
16. Hogyan látja Arisztotelész a test és a lélek kapcsolatát? (2p)
17. Soroljon fel három sztoikus bölcselőt! (3p)
18. Ismertesse röviden Plótinosz emanáció-tanát! (6p)
19. Mely két korszakát különíthetjük el a középkori bölcsületnek? Sorolja fel mindkét korszak legjelentősebb gondolkodóit! (legalább 4-4) (10p)
20. Foglalja össze pár mondatban a gnoszticizmus önmegváltás-tanát! (3p)
21. Foglalja össze Ágoston Isten városáról szóló tanítását! (3p)
22. Ismertesse röviden Ágoston tanítását a predesztinációról! (3p)
23. Foglalja össze a skolasztikusok módszereit illetve céljait! (3p)

24. Ismertesse röviden az univerzálivita lényegét! (4p)
25. Hogyan látja Aquinói Tamás hit és tudás, teológia és filozófia viszonyát? (4p)
26. Foglalja össze Aquinói Tamás tanítását az emberi lélekről! (3p)
27. Fogalmazza meg néhány mondatban, hogyan vélekedik Ockham a teológiáról! (4p)
28. Ismertesse Eckhart mester felfogását az isteni és az emberi lélek viszonyáról! (3p)
29. Kitől származik a híres mondás? (1-1p)
- „Nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba lépni.”
 - „Minden folyik (mozog).”
 - „A háború mindenek atyja és mindenek királya.”
 - „Minden dolognak mértéke az ember, a létezőknek is, amint vannak, és a nem létezőknek is, amint nincsenek.”
 - „Élj rejtekezve!”
 - „Ne vegyél igénybe többet, mint amennyi szükséges!”
 - „A cél szentesíti az eszközt.”
 - „És mégis mozog a Föld.”
 - „Gondolkodom, tehát vagyok.”
30. Határozza meg az alábbi fogalmakat ill. kifejezéseket! Ahol lehet, adja meg a fogalomhoz kapcsolható gondolkodó/irányzat nevét is!
- Arkhé (2p)
 - Apeiron (2p)
 - panta rhei (2p)
 - logosz (Hérakleitosznál) (1p)
 - nús (2p)
 - retorika (1p)
 - daimonion (2p)
 - bábáskodás (1 p)
 - szofista (1p)
 - idea (Platónnál) (1p)
 - erósz (Platónnál) (1p)
 - anamnézis (2p)
 - fronézisz (2p)
 - Lükeion (1p)
 - peripatetikusok (2p)
 - zoón politikon (1p)
 - apatheia (2p)
 - hellenizmus (1p)
 - szkepticizmus (2p)
 - Sztoa poikilé (1p)
 - patrisztika (1p)
 - skolasztika (1p)
 - De Civitate Dei (1p)
 - tomizmus (1p)
 - Ockham borotvája (1p)
 - Idolum (2p)
 - aa) Summa Theologiae
 - bb) Cogito ergo sum

A vizsga második részét egy esszékérdés képezi, amely az előadások során feldolgozott szövegekre vonatkozik:

1. Platón: Az állam: a nap-, a vonal és a barlanghasonlat
(A fő szempontok: a platóni ideatan, ontológiai struktúra (a gondolkodás és az érzékek számára hozzáférhető világ) és ismeretelmélet.)
2. Platón: Az állam: a lélek halhatatlansága; valamint összehasonlításként egy, a Platónéval ellentétes antik elképzelés: Epikuros a lélekről és a halálról (lásd: Epikuros üdvözetét küldi Herodotosnak, De anima; Epikuros: Üdvözetét küldi Menoikeusnak, in: Epikuros legfontosabb filozófiai tanításai; Farkas Lőrinc Imre könyvkiadó 1994)
(A fő szempontok: a platóni antropológia, ennek összefüggése a platóni ideatannal és ismeretelmélettel, Epikuros elképzelése, illetve ennek eltérése Platónétól.)
3. Descartes: Értekezés a módszerről
(A fő szempontok: a korábbi tudomány/tudás megbízhatatlansága, a módszer szükségessége, mibenléte, a descartes-i cogito-érv („gondolkodom, tehát vagyok”), illetve a tudományok/megismerés metafizikai megalapozása.)

Az esszékérdés értékelésének szempontjai:

- Összefüggő, esszé jellegű válasz (nem vázlatpontok felsorolása!)
- Logikus gondolatmenet
- Lényegi pontok kiemelése
- A szöveg egyéni feldolgozásának és végiggondolásának tükröződése

A kollokvium két részének aránya:

- Tesztszerű kérdések: 60 %
- Esszékérdés: 40 %

A kollokvium értékelése:

Kb.	0 – 59 %	elégtelen (1)
	60-69 %	elégséges (2)
	70-79 %	közepes (3)
	80-89 %	jó (4)
	90-100 %	jeles (5)